

INHOUD JAARVERSLAG OVER 2010

Ten geleide

Ondersteunde projecten in 2010

Ontstaan / geschiedenis / betekenis voor de vrijeschoolbeweging

De *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* in de huidige omgeving

Het verlenen van financiële steun

Financieel verslag 2010

Bestuur / Doelstelling

Slotwoord

TEN GELEIDE

Het bestuur van de *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* biedt hierbij het jaarverslag over 2010 aan.

In het verslagjaar zijn ons twee mensen ontvallen die aan de wieg van onze stichting hebben gestaan. Bert Rienks overleed op 25 september, Rudolf Mees op 29 september 2010.

In de 60'er jaren van de vorige eeuw waren er in Nederland nog maar negen vrijescholen. “*Waar zijn de scholen waarnaar kinderen op zoek zijn?*” Dat was de vraag die Rudolf Mees zich stelde toen hij een uitspraak van Rudolf Steiner las over het begin van de 21^e eeuw wanneer het er op aan zou komen of de moraliteit het zou winnen of dat onze maatschappij zou wegzinken in het materialisme. Ook jonge mensen zouden deze strijd tegen het materialisme moeten voeren en zij zouden ongetwijfeld op zoek gaan naar scholen die hen daartoe zouden uitrusten: vrijescholen, die de vrije ontwikkeling nastreven in plaats van maatschappelijke conditionering. Samen met Bert Rienks heeft Rudolf Mees toen het initiatief genomen om een fonds in te richten ter ondersteuning van op te richten vrije kleuterscholen, die dan zouden uitgroeien tot vrijescholen voor primair onderwijs. In de jaren 1970-1996 is door dit initiatief het aantal vrije basisscholen in Nederland tot bijna honderd gestegen.

Rudolf Mees heeft vanaf het begin in 1963 tot 2002 – met een onderbreking van 1988-1996 toen hij voorzitter werd van de toenmalige Bond van Vrije Scholen – het voorzitterschap op zich genomen van wat eerst nog het Kleuterfonds heette en later werd uitgebreid met fondsen voor andere projecten binnen en ten behoeve van het vrijeschoolonderwijs. Daaruit is de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie ontstaan. Vanaf 2002 bleef Rudolf als adviseur betrokken bij onze stichting en konden we altijd bij hem aankloppen. Wij zijn hem heel dankbaar voor alles wat hij voor onze stichting en voor de vrijeschoolbeweging als geheel heeft gedaan.

Bert Rienks was mede-initiatiefnemer van de Rotterdamse Vrije School, van het Vrij Pedagogisch Centrum en van de Schoolbegeleidingsdienst. Hij is heel lang bestuurslid geweest van de Stichting ter bevordering van de opleiding van leerkrachten voor de vrijeschoolbeweging, welke stichting samen met het Fonds Kleuterscholen fuseerde tot de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie. Hij heeft binnen de vrijeschoolbeweging vele initiatieven tot stand helpen brengen en bleef tot op hoge leeftijd heel geïnteresseerd in alles wat de vrijeschoolbeweging betrof.

In het verslagjaar is er weer voor verschillende initiatieven financiële hulp gevraagd. Zie voor een korte omschrijving van de projecten 2010 blz. 4 t/m 12 in dit verslag. Op de website www.stichtingrsp.nl staat een overzicht van alle projecten van de afgelopen jaren.

In 2010 is door 146 donateurs een bedrag bijeengebracht van € 18.564,-. Dit is inclusief een legaat van Mevrouw G. Rienks en een legaat van Rudolf Mees. Beide legaten zijn toegevoegd aan het Fonds voor het Kleine Kind.

We zijn onze donateurs dankbaar dat zij het ons mogelijk maken om de initiatieven op het gebied van de vrijeschoolpedagogie te honoreren en zo de aanvragers in hun enthousiasme te kunnen ondersteunen.

Voor De Werfklas in Culemborg is een speciaal Fonds Werfklas ingericht dat een rekening-courant verhouding heeft met onze stichting. In dit fonds werd in 2010 door 37 donateurs een bedrag bijeengebracht van € 10.813,20. Dit bedrag is niet in het financiële overzicht op bladzijde 17 opgenomen, omdat het geheel ter beschikking is van de activiteiten en initiatieven van De Werfklas die wij graag op deze manier administratief ondersteunen.

Het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie

ONDERSTEUNDE PROJECTEN IN 2010

☀ **Sjostakovitsj-project *De Gouden Eend***

Eind februari/begin maart 2010 is er op een aantal vrijescholen in Nederland en België een prachtig Russisch sprookje opgevoerd door euritmisten uit Rusland en uit Nederland. In de zomer van 2009 was er een intensieve gezamenlijke oefenperiode geweest; in december werd er weer een week in Moskou geoefend, samen met de Russische spraakvormer en de eveneens Russische pianiste. Na een try-out op het euritmie-festival in Moskou was de groep klaar voor een tournee in België en Nederland in 2010. Op de scholen waren de kleuters en de grotere kinderen voorbereid doordat het sprookje in alle klassen was verteld, want bij de voorstelling werd het sprookje in het Russisch verteld. Het was heel bijzonder om mee te maken hoe de kinderen enthousiast meeleefden met de gebeurtenissen op het toneel. Muziek van Sjostakovitsj, een ongelooflijk plastisch en sfeervol gesproken Russisch, levendige expressieve euritmie en prachtige kostuums.

Ook in het najaar van 2010 heeft de groep een kleine tournee in Nederland gemaakt, waarbij kinderen en volwassenen op zeven scholen en instituten van dit kleurige sprookje hebben genoten. Ook hieraan heeft de Stichting financiële ondersteuning gegeven.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft in totaal € 2.100,- aan de opvoeringen bijgedragen.

☀ **Vereniging voor Vrije Opvoedkunst (VOK)**

Ter gelegenheid van het 80-jarig jubileum van het VOK is besloten om een aantal boeken over pedagogie te gaan uitgeven. Het eerste boek is in het voorjaar van 2010 gepresenteerd. Het betreft: *Leren oordelen op school en in het leven*. De auteur is Manfred van Mackensen. Zie ook: www.vrijeopvoedkunst.nl

Uit het Arnold Henny Fonds heeft de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie voor dit project € 1.000,- bijgedragen.

☀ **Kinderopvang De Geheime Tuin www.kinderopvang-degeheimetuin.nl**

Het kinderdagverblijf *De Geheime Tuin* heeft eind 2009 haar deuren geopend. Voor de aanleg van de tuin bij de kinderopvang was een mooi en ambitieus plan gemaakt waarvoor financiële ondersteuning werd gezocht. Het bestuur besloot een deelproject te ondersteunen: de zandbak!

De financiële bijdrage van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie hiervoor is € 925,-.

☀ **Feest op Vrije School de Strijene in Oosterhout** www.destrijene.nl

Op 9 oktober vierde de vrijeschool in Oosterhout haar 25-jarig bestaan. Bij die gelegenheid is onder regie van Els Wabeke, euritmiste aan de vrijescholen van Oosterhout en Roosendaal, een aantal gedichten en een verhaal in euritmie opgevoerd. Twee groepen volwassenen en acht zesdeklassers hebben samen met veel plezier het verhaal *Wij gaan op berenjacht* ingestudeerd. Speciaal voor dit verhaal was muziek gecomponeerd, die werd uitgevoerd door professionele musici. De opvoering kreeg zowel in Oosterhout alsook in Roosendaal een enthousiaste ontvangst. Mede door de steun van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft de opvoering bijgedragen aan de beleving van veel kleur, muziek en beweging en is de blik op het vak euritmie verbreed en uitgediept. Veel oud-leerlingen herkenden de euritmie nog van de lessen die ze vroeger hadden gehad en haalden na afloop herinneringen op.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft aan dit project € 500,- bijgedragen.

☀ **Pedagogie, kunst en moraliteit, van Rudolf Steiner**

voor vrijeschoolleraren interessant zijn. De onderwerpen waren *Pedagogie en kunst* en *Pedagogie en moraliteit*. Op 27 maart 1923 heeft Rudolf Steiner nog een korte inleiding gehouden over euritmie voordat de leerlingen van de Waldorfschool in Stuttgart een euritmie-opvoering zouden geven. Uitgeverij Pentagon gaat de vertaling van de beide voordrachten samen met de korte toespraak uitgeven. www.uitgeverijpentagon.nl

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft met € 450,- deze uitgave ondersteund.

☀ **Flowform voor de kleuters van de Zeister Vrije School**

Op 4 juli 2005 ging Carolien de Pree, een zeer geliefde kleuterjuf van de Zeister Vrije School, heel onverwacht door de poort van de dood. Als aandenken aan haar intensieve betrokkenheid bij het opgroeiende kind en haar sterke verbinding met de natuur hebben de collega's besloten om een flowform aan te leggen in de kleutertuin waarmee de kinderen de elementen aarde en water direct kunnen ervaren aan de lemniscatische beweging die in het spel tussen beide elementen ontstaat.

Dit project is gefinancierd door de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie uit het legaat dat Carolien aan de stichting heeft nagelaten. Flowform, handpomp en waterbassin en de installatiekosten bedragen tezamen € 1.900,-.

☀ **Euritmieproject op de Vrije School voor basisonderwijs Anfortas**

In het vrijeschool-curriculum mag euritmie eigenlijk niet ontbreken. Het heeft een veelzijdige, gezond makende en ondersteunende werking op de leerlingen, in hun fysieke ontwikkeling, maar ook op bewegings- en muzikaal gebied en bij de cognitieve vakken. Bij een ongesubsidieerde vrijeschool als Anfortas is financiële hulp nodig om een euritmieproject van twaalf weken te realiseren. Zie www.anfortas.nl

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft met € 700,- dit project financieel mogelijk gemaakt.

☀ **ELIANT.NL: De laatste loodjes**

Het comité dat in 2007 in Nederland werd opgericht om de Europese ELIANT-actie te ondersteunen heeft inmiddels ruim 160.000 Nederlandse handtekeningen kunnen verzamelen. Ook in andere landen is de werving goed op gang gekomen. De actie is op 13 mei 2011 afgesloten met het aanbieden aan de Europese Commissie in de persoon van John Dalli (Gezondheid en Consumentenbescherming) van ruim een miljoen Europese handtekeningen en een bijbehorend Memorandum met 15 actiepunten. De handtekeningen waren nodig om “Brussel” te verplichten rekening te houden met de achterban van alle mensen in Europa die op enigerlei wijze betrokken zijn of gebruik maken van antroposofische werkgebieden. ELIANT staat namelijk voor European Alliance for Applied Anthroposophy. De grote internationale antroposofische koepelorganisaties op het gebied van pedagogie, heilpedagogie, landbouw en geneeskunde hebben zich in deze alliantie aaneengesloten om een duidelijke stem te kunnen laten horen bij de Europese Gemeenschap. Ook voor de vrijescholen in Europa is dit belangrijk. Daarom wil de Stichting RSP dit werk ook voor “de laatste loodjes” nog ondersteunen.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft voor de ‘laatste loodjes’ nog € 250,- bijgedragen.

☀ **Tuinproject Kinderdagverblijf De Kleine Beer in Apeldoorn**

Ruim 10 jaar geleden is Stichting Christoforus Kinderopvang gestart met een peuterspeelzaal. Momenteel zijn er vestigingen in Apeldoorn, Doetinchem en Deventer.

Vanuit Apeldoorn kwam de vraag om financiële hulp bij de aanleg van een tuin voor de peuters, met een zandbak, appelboompjes, gras en kleurige heesters. www.christoforuskinderopvang.nl/apeldoorn

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft hieraan een bijdrage gegeven van € 600,- uit het Fonds voor het Kleine Kind.

☀ **Nederlandse uitgave van ‘Foundations of the Extra Lesson’**

Het boek geeft fundamentele achtergrondinformatie bij het eerder bij de Uitgeverij Christoffor verschenen boek ‘*De Extra Les*’ van Audrey McAllen. Dit boek geeft vele ideeën en oefeningen met bewegen, vormtekenen en schilderen, gebaseerd op de antroposofische inzichten die ook ten grondslag liggen aan de vrijeschoolpedagogie. In ‘*Foundations of the Extra Lesson*’ heeft Joep Eikenboom, vrijeschoolleraar aan de Dordtse Vrije School deze inzichten voor het werk als geheel en voor vele oefeningen uit ‘De Extra Les’ specifiek en zorgvuldig uitgewerkt. Om het baanbrekende werk van de vrijeschoollerares Audrey McAllen en de op antroposofische inzichten gebaseerde aanpak voor kinderen met leerproblemen binnen het Nederlandse vrijeschoolonderwijs te ondersteunen, zou een vertaling van genoemd boek zeer welkom zijn.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft een bijdrage van € 1.000,- toegezegd in de verwachting dat nog meerdere instanties het belang van dit boek voor de vrijeschoolpedagogie inzien en een financiële ondersteuning willen bieden.

☀ **Oudersymposium Opgewekt opvoeden op 19 juni 2010**

De Academie voor Ouders ging in september 2010 haar zevende jaar in. Tegelijkertijd is er een “filiaal” van de Academie in Venlo van start gegaan. In de afgelopen jaren hebben telkens 120 ouders deelgenomen aan de cursussen voor ontwikkeling van het ouderschap in een antroposofische inspiratie. Er is een nog steeds groeiende belangstelling voor deze cursussen.

Op 19 juni 2010 is in congrescentrum Antropia een symposium georganiseerd onder de titel ‘*Opgewekt Opvoeden*’ met de bedoeling opvoeders in de brede zin van het woord houvast te bieden, tips te geven en het inzicht aan te reiken, dat opvoeden een verantwoordelijke taak is, maar zeker ook een vreugdevolle. Zie verder: www.academie-voor-ouders.nl

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft een garantie van € 1.000,- gegeven en betaald voor gedeeltelijke dekking van het tekort bij de organisatie van het symposium.

☀ **Vrije Peuterklas Pinocchio in Schoonhoven**

Voor de aanschaf van een nieuwe bank in het speellokaal was in 2009 een bijdrage van € 500,- toegezegd en overgemaakt. In het najaar van 2010 is echter in goed overleg het besluit genomen om de peutergroep aan het eind van het schooljaar, dus in juli 2011, op te heffen. Problemen met huisvesting, verplichte dure regelingen en nog een aantal andere factoren hebben tot dit besluit gevoerd. De bijdrage voor de geplande nieuwe bank in het speellokaal is daarom in 2010 teruggegeven aan de Stichting.

☀ **Pädagogische Sektion in Dornach**

Eén van de afdelingen van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap in Dornach is de pedagogische sectie waarvan Christof Wiechert tot 31 december 2010 de coördinator was. Het is onvoorstelbaar hoeveel werk er vanuit Dornach wordt verzet ten behoeve van de internationale vrijeschoolbeweging. Naast begeleidings-projecten van en contacten met scholen in de wereld, het organiseren van internationale lerarenbijeenkomsten, cursussen, e.d. wordt er ook enkele malen per jaar een tweetalige Rondbrief (Engels/Duits) uitgegeven, die naar alle scholen over de hele wereld gaat. Zie ook: www.goetheanum-paedagogik.ch

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft ook dit jaar € 3.000,- overgemaakt om dit belangrijke werk te ondersteunen.

☀ **Pädagogische Sektion in Dornach**

Na 9 jaar de Pädagogische Sektion in Dornach geleid te hebben heeft Christof Wiechert twee opvolgers gevonden: Claus-Peter Röh uit Duitsland, klassenleraar aan de Freie Waldorfschule in Flensburg, en Florian Osswald uit Zwitserland, bovenbouwleraar aan de Rudolf Steiner Schule in Bern-Ittigen. Vanaf 1 augustus 2010 gaat Christof hen inwerken om de leiding over de sectie op 31 december aan hen te kunnen overdragen. Voor de inwerktijd zijn extra reiskosten voorzien. Christof blijft wel aan de Sektion verbonden en neemt de speciale taak op zich om fondsen te werven voor al het werk dat gedaan zou moeten worden voor de pedagogie.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft € 3.000,- speciaal voor dit doel overgemaakt.

☀ **Project: Een tuin waarin genoeg te ontdekken is voor actieve peuters**

Kindercentrum Weltevreden (www.kcweltevreden.nl) is een jonge kinderopvang-organisatie die sinds sept 2008 bestaat en opvang biedt aan kinderen van 2-13 jaar. De kinderopvang huurt de ruimtes van de Rudolf Steiner school in De Bilt. Vanuit de behoefte aan explorerend en actief gedrag van de kinderen is het plan ontstaan voor de aanleg van een tuin met de nodige uitdagingen. Vooral jongens hebben al op jonge leeftijd de behoefte om met spelmateriaal grof motorisch bezig te zijn. Ze houden van klimmen, klauteren, hijsen en graven. Het tuinplan omvat speeltoestellen, een zandbak, een groentetuintje, een bouw/werkplaats en ... een dubbele schommel.

Voor de dubbele schommel heeft de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie een bedrag overgemaakt van € 1.746,-.

☀ **Documentaire over De Werfklas in Culemborg** www.werfklas.nl

De Werfklas bestaat nu zeven jaar. Het is een kleinschalig onderwijsvernieuwend schooltje op basis van de vrijeschoolpedagogie, met 36 leerlingen en drie leraren. Het uitgangspunt is dat je pas goed kunt leren als je goed in je vel zit. Daarom wordt er veel geïnvesteerd in praktisch bezig zijn, in de tuin, in de keuken en bij de boerderij op het land met zorg voor de ander, voor de dieren en de planten en ook voor het werkmateriaal. Dit alles levert een gezonde en vreugdevolle basis voor het leerproces. In de reguliere lerarenopleiding is ook een module ontwikkeld 'de natuur als leerschool'. Regelmatig komen er dan ook groepen studenten om inspiratie op te doen aan de werkwijze van de Werfklas. Het plan om een documentaire te maken van deze aanpak om daarmee nog meer leraren te kunnen inspireren, ook en vooral in de vrijescholen, wil het bestuur van de Stichting RSP graag ondersteunen. Hopelijk kunnen we met andere fondsen samen dit project financieel mogelijk maken.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft een financiële ondersteuning gegeven van € 1.250,-.

☀ **Heliant MBO-opleidingen op antroposofische grondslag**

In 2005 is in samenwerking met ROC Mondriaan in Den Haag een MBO-opleiding op antroposofische basis gestart in Hogeschool Helicon. Voor de opleidingen tot respectievelijk sociaalpedagogisch werker en onderwijsassistent staan momenteel 50 studenten ingeschreven. Zie www.heliant-mbo.nl

Omdat de rijkssubsidie volgens de formule t-2 wordt toegekend moesten de eerste twee jaar worden overbrugd met leningen. Ook de Stichting RSP nam hieraan deel met een renteloze lening van € 2.500,-. Na vijf jaar zou dit moeten worden afgelost. Hoewel er een gezonde financiële situatie is opgebouwd en er vanuit het werkveld ook steeds vraag is naar deze opleidingen, heeft Heliant gevraagd om een uitstel van drie jaar voor de terugbetaling.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft hierop positief gereageerd met een hernieuwde lening van € 2.500,- voor drie jaar.

☀ **Paidos website**

Reeds vanaf 1998 geeft Magchiel Matthijsen werkmappen uit voor vrijeschoolleraren. Deze werkmappen vormen een gedegen ondersteuning van de periodelessen in de verschillende vakken. Om de mappen wat meer bekendheid te geven was het nodig om een eigen website in te richten. www.paidos-boeken.nl

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft dit project ondersteund met een schenking van € 500,-.

☀ **Euritmie-musical-project: *Met Tatatoek op reis naar de kristalberg***

Dit verhaal van Jacob Streit is door Chantal Heideman bewerkt tot een euritmie-musical, met medewerking van Vera Brouns voor de teksten en Ruloff Manuputty voor de muziek. Met 20 kinderen van 6-12 jaar wordt dit ingestudeerd. Vele vrijwilligers zullen dit project ondersteunen bij de voorbereidingen, het maken van de kostuums, bij de publiciteit en vele andere taken. De musical wordt opgevoerd bij gelegenheid van de opening van de nieuwbouw van de Vrije School Michaël in Bussum. Ook zullen er voorstellingen zijn voor andere scholen in Bussum. Leuke impressies van de werkmiddagen zijn te zien op www.uiteigenbeweging.org

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft hieraan € 750,- bijgedragen.

☀ **Euritmie-opvoering op de vrijeschool in Amstelveen**

Op 3 november werd een sprookje in euritmie opgevoerd op de Parcivalschool door het euritmie-ensemble Klank en Beweging. Het is belangrijk dat kinderen zelf euritmie doen op school, maar ook dat zij af en toe kunnen kijken en genieten van een “echte” euritmie-opvoering. De bewegingen, het verhaal, de kleuren en de kostuums, dit alles is voor kinderen een onvergetelijke beleving, waar ze helemaal in mee kunnen gaan. Zo'n opvoering kost ook geld en de school kon het bedrag niet helemaal opbrengen.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft met € 350,- de opvoering mede mogelijk gemaakt.

☀ **Vredespedagogie in Ein Bustan: Een andere wereld is mogelijk**

De Vereniging voor Vrije Opvoedkunst wil een boekje uitgeven dat een beeld geeft van een Joods-Arabische vrije kleuterschool in het dorpje Hilf in Israël. Op www.ein-bustan.org worden regelmatig nieuwsbrieven over dit kleine initiatief gepubliceerd. Daar is te lezen hoe de peuteropvang en het kleuterschooltje in september 2005 hun deuren openden voor Joodse en Arabische kinderen. De school is tweetalig. De feesten worden gezamenlijk gevierd en er zijn goede contacten ontstaan. Het is een kleine bijdrage aan een betere verstandhouding tussen de beide bevolkingsgroepen in de hoop dat Israël eens een land zal zijn waar de bevolking niet meer in angst hoeft te leven.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft € 1.200,- toegezegd om het boekje uit te geven.

☀ **Project: Leren schrijven en rekenen vanuit de schrijvende hand**

Annie Verhulst en Elly Castelijns, respectievelijk werkzaam aan de Driestroom in Den Bosch en de Vrije School Brabant in Eindhoven, zijn naast het werk als klassenleerkracht beiden ook remedial teacher. Tijdens het werken met de kinderen bemerkten zij dat er steeds meer kinderen zijn met taalverwervingsproblemen. Na de opleiding tot Meskertherapeut ontstond het plan om het schrijf- en leesonderwijs anders aan te pakken. Hiervoor werd een plan opgesteld om met een eerste klas in De Driestroom te beginnen. Dat is nu zes jaar geleden. Nu zijn alle klassen in De Driestroom op deze manier aan het werk gegaan. Op de Vrije School Brabant wordt sinds vier jaar op deze manier gewerkt. De basis ligt vooral in het handelen en het ontwikkelen van de motoriek voordat er geschreven en gelezen wordt.

Vanuit deze ervaring van beide remedial teachers is het tijd om het proces vast te leggen en uit te werken in een publicatie, zodat veel meer kinderen geholpen kunnen worden om leerproblemen te voorkomen.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft voor de kosten van de publicatie € 1.000,- toegezegd.

☀ **Scheikunde-periodestof voor de 9^e en 10^e klas**

Op 25 maart 2010 vond in Zeist een bijeenkomst plaats voor leraren in het voortgezet vrijeschoolonderwijs. Hierbij was Dr. M. v. Mackensen, (Kassel, Duitsland) uitgenodigd voor de inleidende voordracht over de fenomenologische benadering van de natuurwetenschappen op vrijescholen. Met de scheikundeleraren heeft hij toen een workshop gehouden. De wens klonk hier om de boeken van Dr. M. von Mackensen waarin de scheikundeperioden van de bovenbouw worden behandeld, beschikbaar te maken in de Nederlandse taal. Met enthousiasme is hieraan door drie mensen gewerkt. De publicaties zijn zeer grondig, wetenschappelijk gefundeerd en vormen tegelijk ook een gedetailleerde, praktische handleiding voor de lessen, zodat men als beginner gelijk aan de slag kan gaan met de fenomenologische scheikunde. De handleiding voor de 9^e klas is inmiddels klaar; aan de handleiding voor de 10^e klas wordt gewerkt. Uitgeverij Paidos te Breda verzorgt de uitgaven. www.paidos-boeken.nl

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft hieraan € 600,- bijgedragen.

☀ ***Het Christusbewustzijn, een moderne inwijdingsweg***

Dit boek van Daniëlle van Dijk dat in 2008 is uitgekomen, is inmiddels ook in het Engels vertaald. De internationale conferentie van de Pädagogische Sektion (Haager Kreis) komt tweemaal per jaar bijeen voor onderling overleg en uitwisseling over de vrijescholen, Waldorfscholen of Steinerscholen (alle scholen die werken met de pedagogische uitgangspunten van Rudolf Steiner). In de mei-bijeenkomst 2010 is aan alle deelnemers een exemplaar van de Engelse uitgave van het boek overhandigd.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft dit gebaar financieel mogelijk gemaakt door de kosten van € 773,31 op zich te nemen.

☀ **Theater of the Stars**

Eind 2002 hebben twee alumni van de euritmie-academie in Den Haag het initiatief genomen om samen met andere spelers ‘voedzame’ volksverhalen in euritmie voor een breed publiek op te voeren. Inmiddels hebben er in de afgelopen jaren ruim 150 opvoeringen plaatsgevonden met tournees in 9 landen. Het laatste sprookje werd dan ook in vier verschillende versies uitgevoerd: Nederlands, Engels, Italiaans en Noors. In het 7e jaar begon de groep aan een nieuw sprookje: *Het Noorse Graalsverhaal*. Om dit project mede te ondersteunen had de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie hieraan € 1.500,- bijgedragen. Helaas bleek in de loop van 2009 dat andere sponsors het hadden laten afweten waardoor de initiatiefnemers in grote problemen kwamen en moesten besluiten om voorlopig te stoppen. Het sprookje is in november 2009 nog wel twee keer opgevoerd voor een klein publiek. Het was in alle opzichten prachtig en verdiende een veel ruimere bekendheid! Omdat het doel van het project (een opvoeringenreeks met veel publiek) niet was bereikt vonden de organisatoren dat zij de schenking moesten terugstorten, hetgeen is geschied.

ONTSTAAN, GESCHIEDENIS EN BETEKENIS VAN DE RSP VOOR DE VRIJESCHOOLBEWEGING

Op 1 juni 1963 werd het Kleuterfonds opgericht. Vele vrije kleuterscholen konden in hun ontstaansfase worden geholpen, waarmee een stevige basis werd gelegd onder het hele vrijeschoolonderwijs in Nederland.

Later werd dit kleuterfonds samen met andere fondsen gebundeld en kreeg het de naam *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie*, kortweg RSP.

Grote bekendheid had in de zeventiger jaren het *Fonds ter Bevordering van Opleiding en Begeleiding van Leraren in het Vrije School Onderwijs* – in de wandeling “het fonds met de lange naam” genoemd – dat met de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie werd geïntegreerd. De opleiding van vrijeschoollerares en ook die van euritmisten – destijds nog niet door de overheid gesubsidieerd – werd financieel geholpen. Deze opleidingen zijn momenteel onderdeel van Hogeschool Helicon in Zeist/Den Haag.

Een ander bekend deelfonds was het *Landelijk Bovenbouw Fonds* dat destijds het opzetten van nieuwe scholen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs financieel mede mogelijk maakte.

Deze acties van de RSP, die over een groot aantal jaren heen hebben plaatsgevonden, zijn voor de ontwikkeling van de vrijescholen in Nederland, mede dankzij de inzet van zeer velen, van groot belang geweest. Intussen heeft zowel het voortgezet vrijeschoolonderwijs als Hogeschool Helicon geen financiële ondersteuning van externe fondsen meer nodig door de overheidsfinanciering en de ouderbijdragen.

Het *Kleuterfonds*, dat later het *Fonds voor het Kleine Kind* werd, is vanaf 2003 als deelfonds rechtstreeks onder het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie gekomen. Hieruit worden o.a. nieuwe initiatieven van peutergroepen en kinderdagverblijven gefinancierd.

Het *Arnold Henny Fonds* is een deelfonds, opgericht in 1997 dankzij een gift uit de nalatenschap van Arnold Henny. Het heeft ten doel om sociale initiatieven binnen de vrijeschoolbeweging te bevorderen. De mandaatgroep voor dit fonds werd gevormd door Rudolf Mees, Christof Wiechert en Ton ten Böhmer. In 2010 werd de zeggenschap over dit deelfonds aan het bestuur overgedragen.

In het najaar van 2009 is een nieuw deelfonds ingericht, *Fonds Werfklas*. De Werfklas in Culemborg is een kleine ongesubsidieerde vrijeschool. Schenkingen ter ondersteuning van dit enthousiaste initiatief komen geheel ten goede aan de school.

DE STICHTING VOOR RUDOLF STEINER PEDAGOGIE IN DE HUIDIGE OMGEVING

Al naar gelang de ontwikkelingen in de vrijeschoolbeweging verandert de positie en de taak van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie.

In de zeventiger en de tachtiger jaren van de vorige eeuw moesten grote bedragen worden bijeengebracht voor de opleidingsinstituten en voor een levensvatbare ontwikkeling van het voortgezet vrijeschoolonderwijs. Inmiddels zijn al deze instellingen gesubsidieerd en heeft de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie meer een aanvullende financiële taak voor projecten die niet onder de subsidie vallen maar die wel belangrijk zijn voor de verdere ontwikkeling van de vrijeschoolpedagogie.

Wat verstaan wij onder vrijeschoolpedagogie?

Vrijeschoolpedagogie is geen methodisch-didactisch systeem, maar eerder een *opvoedkunst*, en wel om datgene wat in de mens aan positieve vermogens verborgen ligt, te wekken, te voeden en tot ontplooiing te brengen. Om kinderen en jonge mensen te kunnen begeleiden op deze weg naar hun eigen menszijn, is het voor hun leraren van groot belang om te werken aan de inhoud en de eigen scholing met de antroposofie als bron. Rudolf Steiner heeft hiervoor vele praktische aanwijzingen en mogelijkheden gegeven. Onderzoeken die het werk bevorderen, worden waar mogelijk financieel ondersteund door de RSP. Het gaat dan vooral om onderzoek- en ontwikkelingsprojecten ten behoeve van de inhoudelijke versteviging van de basis van de vrijeschoolpedagogie die niet uit de gebruikelijke subsidies te financieren zijn.

Van groot belang voor de Nederlandse vrijescholen is ook het werk dat wordt geïnitieerd vanuit de internationale pedagogische sectie in Dornach, waarvoor de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie graag substantiële bedragen ter beschikking zou willen stellen.

Het kleine kind

Een warme en liefdevolle opvang en begeleiding van de kleinste kinderen, in de leeftijd van 0 tot 4 jaar, is van essentieel belang voor hun toekomst en vormt tevens een belangrijk voorportaal van de vrijescholen. Daarom is het voor de RSP nog steeds een actueel speerpunt om financieel behulpzaam te zijn bij initiatieven ten behoeve van het kleine kind.

Samenwerking met de Iona Stichting

Omdat de *Iona Stichting* en de *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* beide actief zijn om de pedagogie van Rudolf Steiner te bevorderen, is tussen beide fondsen een convenant gesloten om regelmatig de samenwerkingsmogelijkheden te verkennen.

De *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* legt zich vooral toe op de (mede)financiering van kleinschalige initiatieven en onderzoeken op het gebied van de vrijeschoolpedagogie, terwijl de *Iona Stichting* zich vooral richt op landelijke dan wel regionale activiteiten waarvan duidelijk is dat deze een grote uitstraling hebben.

Koepelgroep vrijescholen

De Pedagogische Sectie van de Antroposofische Vereniging in NL heeft eind 2007 het initiatief genomen om de organisaties binnen de vrijeschoolbeweging in NL bijeen te roepen. Hieruit is de Koepelgroep ontstaan waaraan deelnemen: Hogeschool Helicon, Vereniging van vrijescholen, Begeleidingsdienst voor vrijescholen, Vereniging voor Vrije Opvoedkunst, Centrale Administratie voor Scholen, de Pedagogische Sectie van de Antroposofische Vereniging in Nederland en de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie. Er is regelmatig overleg om de verantwoordelijkheden af te stemmen en de samenwerking te verstevigen.

HET VERLENEN VAN FINANCIËLE STEUN

Aanvragen voor financiële steun uit de algemene reserve of uit het Fonds voor het Kleine Kind of uit het Arnold Henny Fonds worden door het stichtingsbestuur beoordeeld. Zo nodig wordt nader contact met de aanvrager opgenomen, waarna het bestuur aan de hand van een aantal beoordelingscriteria een besluit neemt.

Bij de bespreking van de aanvragen wil het bestuur, naast het pedagogisch ontwikkelingsbelang, ook inzicht krijgen in de kans op succes van het project. De omvang van de vraag moet in redelijke verhouding staan tot de mogelijkheden van het fonds. Verder moet het project passen binnen de doelstelling van de Stichting en moeten er geen andere kansrijke financieringsmogelijkheden bestaan.

De vastgestelde speerpunten van beleid van de Stichting leiden tot prioriteiten bij het toekennen van bijdragen.

Deze speerpunten zijn:

- het bevorderen van activiteiten op pedagogisch gebied ten behoeve van het kleine kind (van vóór de kleuterschoolleeftijd).
- het bevorderen van onderzoek- en ontwikkelingswerk ten behoeve van de vrijeschoolpedagogie, landelijk en internationaal.

FINANCIEEL VERSLAG

Het vermogen van de stichting bestaat uit een algemene reserve en de reserves van deelfondsen.

De middelen worden liquide aangehouden, opdat snel en effectief kan worden gewerkt.

Balans per 31 december 2010 (in euro's):

ACTIVA		PASSIVA	
Leningen u/g	20.237	Algemene reserve	59.786
		Reserve deelfondsen	39.226
Nog te ontvangen	870	Reserve steuntoezeggingen	2.300
Liquide middelen	83.653	Nog te betalen	3.448
	<hr/>		<hr/>
	104.760		104.760
	=====		=====

Exploitatierekening over 2010:

BATEN		LASTEN	
Ontvangen donaties	18.564	Steunverlening uit:	
Boek: Ter	903	- Algemeen Fonds	15.517
verdieping...		- Fonds Kleine Kind	4.170
Ontvangen rente	1.060	- Hennyfonds	500
		Overige lasten	34
		PR, secr. en adm.kosten	4.024
		Saldo	(3.718)
	<hr/>		<hr/>
	20.527		20.527
	=====		=====

BESTUUR

Het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie is als volgt samengesteld:

Mw. Kitty Steinbuch, voorzitter

Mw. Tiny Saal, secretaris

Mw. Suzanne Coulbeaut, penningmeester

Mw. Hetty Huese, bestuurslid

Hr. Roelof Jan Veltkamp, bestuurslid

De financiële administratie wordt gevoerd door Hr. Jacques van den Boogaart van Tolsteeg administraties te Utrecht.

DOELSTELLING

In artikel 2 van de statuten wordt vermeld dat de stichting ten doel heeft “het bevorderen van de pedagogie van Dr. Rudolf Steiner in het algemeen, zowel binnen als buiten Nederland en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords”.

Daartoe beoogt de stichting gelden te verwerven uit schenkingen, erfstellingen en legaten, subsidies en donaties, beleggingen en andere baten.

SLOTWOORD

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft behoefte aan bijdragen van mensen die de vrijeschoolpedagogie een warm hart toedragen.

Met name de ondersteuning van onderzoek- en ontwikkelingswerk ten behoeve van de vrijeschoolpedagogie, landelijk en internationaal, vraagt nog steeds aandacht. Ook de activiteiten op pedagogisch gebied ten behoeve van het heel kleine kind zijn van groot belang voor een verantwoorde opvang in de voorschoolse fase.

Zonder de financiële steun van donateurs is dit werk niet mogelijk!

Bijdragen kunnen worden overgemaakt naar
bankrekening nummer 21.21.96.405
t.n.v. de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie te Zeist.

Het postadres van de stichting is:
Damhertlaan 129
3972 DD Driebergen

E-mail: info@stichtingrsp.nl

Website: www.stichtingrsp.nl